

15.9.2011

SM007:00/2011

Jakelussa mainitut

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI VAARATIEDOTTEESTA

Sisäasiainministeriö on 10.2.2011 asettanut työryhmän valmistelemaan viranomaistiedotteiden antamisesta annettavaa lakia. Työryhmä on laatinut luonnoksen hallituksen esitykseksi, josta nyt pyydetään lausuntoja jakelussa mainituilta tahoilta. Ahvenanmaan maakunnalta ja Svenska Finlands folktingetiltä tullaan pyytämään lausunto esitysluonnoksen ruotsinnoksen valmistuttua.

Poliisihallitusta ja Rajavartiolaitosta pyydetään tarkoituksenmukaiseksi katsomassaan laajuudessa hankkimaan alaisensa hallinnon lausuntoja ja tekemään niistä yhteenvedon.

Työryhmä on pitänyt vaaratiedotteiden lähettämisen osalta tavoiteltavana mallia, jossa paikallisviranomaiset lähettäisivät vaaratiedotteen Häätäkeskuslaitokseen ja ministeriöt ja keskusvirastot valtioneuvoston kanslian yhteydessä tällä hetkellä toimivaan valtioneuvoston tilannekeskukseen. Koska tilannekeskuksen jatko ja sijoituspaikka ovat pitemmällä aikavälillä vielä auki ja selvitys asiasta valmistunee vasta vuoden 2012 aikana, on työryhmä kuitenkin päättänyt esitysluonnoksessa nyt olevaan malliin, jossa kaikki vaaratiedotteet lähetetään Häätäkeskuslaitokseen.

Lausunto pyydetään toimittamaan viimeistään 11.11.2011 sähköpostiosoitteeseen **hare@intermin.fi** sekä **veli-pekka.hautamaki@intermin.fi**. Lausuntoon tulee merkitä hankenumero SM007:00/2011. Kysymyksiin vastaa tarvittaessa pelastusylitarkastaja Veli-Pekka Hautamäki, p. 071-87 88419.

Työryhmän puheenjohtaja
Hallitusneuvos

Esko Koskinen

Työryhmän sihteeri
Pelastusylitarkastaja

Veli-Pekka Hautamäki

LIITE

Esitysluonnos

JAKELU

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
 Korkein hallinto-oikeus
 Valtioneuvoston kanslia
 Oikeusministeriö
 Sisäasiainministeriö
 Puolustusministeriö
 Maa- ja metsätalousministeriö
 Liikenne- ja viestintäministeriö
 Sosiaali- ja terveysministeriö
 Saamelaiskäräjät
 Valtioneuvoston käännöstoimisto
 Elintarviketurvallisuusvirasto
 Häätäkeskuslaitos
 Ilmatieteen laitos
 Liikennevirasto
 Liikenteen turvallisuusvirasto
 Poliisihallitus
 Pääesikunta
 Rajavartiolaitos
 Säteilyturvakeskus
 Viestintävirasto
 Finavia Oyj / Suomen lentopelastuskeskus
 Pelastuslaitokset
 Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry
 Yleisradio Oy
 Digita Oy
 DNA Oy
 Elisa Oyj
 MTV3
 Nelonen Media
 RadioMedia
 TeliaSonera Finland Oyj
 FiCom
 Finnet -liitto ry

TIEDOKSI

Sisäasiainministeri Päivi Räsänen
 Valtiosihteeri Marjo Anttoora
 Kansliapäällikkö Ritva Viljanen
 Erityisavustaja Niklas Andersson
 Erityisavustaja Marjo Lopenen
 Pelastusylijohtaja Pentti Partanen

LUONNOS
15.9.2011

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vaaratiedotteesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki vaaratiedotteesta. Ehdotetun lain tarkoituksena on järjestää viranomaisten radiossa ja televisiossa tapahtuvan vaara- ja onnettomuus-tilanteisiin liittyvän viranomaistiedottamisen toimivalta perustuslain edellyttämällä tavalla. Lailla tehostettaisiin kielellisten oikeuksien

toteutumista viranomaistiedottamisessa ja määriteltäisiin käytettävän termin nimeksi vaaratiedote.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Väestön varoittaminen

Suomessa väestöä varoitetaan vaara- ja hätätilanteissa ulkohälyttimillä, kaiutinautoilla, radion ja television kautta välitettävillä viranomaistiedotteilla (hätätiedote tai muu viranomaistiedote), yleisillä mediatiedotteilla ja omatoimisen varautumisen organisaatioita ja henkilöstöä hyödyntäen.

Välittömästä vaarasta väestöä varoitetaan yleisellä vaaramerkillä. Yleinen vaaramerkki annetaan ulkohälyttimien välityksellä tai kulkuneuvoon asennetuilla liikkuvilla hälyttimillä. Yleisen vaaramerkin kuultuaan väestön tulee siirtyä sisälle, sulkea ovet, ikkunat, tuuletusaukot ja ilmastointilaitteet sekä avata radio ja odottaa ohjeita. Puhelimen käyttöä tulee välttää.

Yleiseen vaaramerkkiin liittyy aina hätätiedote. Se luetaan kaikilla radiokanavilla ja näytetään Yleisradion, MTV3:n ja Nelosen teksti-tv:ssä sekä televisio-ohjelmissa ruudun yläreunassa juoksevana tekstinä. Hätätiedotteessa annetaan tietoja varoituksen syystä ja suojautumisohjeita. Hätätiedote annetaan nykyisin television ja radion välityksellä aina valtakunnallisena. Muu viranomaistiedote luetaan pääsääntöisesti radiossa. Lainsäädäntö mahdollistaa lisäksi niin kutsutun kohdennetun viranomaistiedotteen (tekstiviestin) lähettämisen matkapuhelimeen.

Nykyisin väestöä varoitetaan hätätiedotteella tai muulla viranomaistiedotteella esimerkiksi tulipaloista, liikenneonnettomuuksista, vaarallisista henkilöistä tai eläimistä tai kemikaalivuodoista. Varoittaminen edellyttää paitsi viranomaisten valmiutta tehtävän hoitamiseen, myös tiettyjä teknisiä järjestelmiä varoittamisen suorittamiseksi.

Raja hätätiedotteen ja muun viranomaistiedotteen välillä on liukuva ja tulkinnanvarainen. Viranomaistiedotteiden määrä saattaa vaihdella vuosittain huomattavasti. Hätätiedotteita on annettu vuosittain vähän ja niiden määrä viranomaistiedotteiden kokonaismäärästä on pieni. Muut viranomaistiedotteet tiedottavat usein teleliikenteen häiriöistä. Esimerkiksi vuonna 2009 annettiin 127 viranomaistiedotetta, joista 5 oli hätätiedotteita. Kaikki hätätiedotteet annettiin pelkästään suomeksi. Kaksikielisiä muita viranomaistiedotteita annettiin 12.

Perustuslaki

Suomi ja ruotsi ovat perustuslain 17 §:n mukaisesti Suomen kansalliskielet. Nämä kielet ovat tasavertaisessa asemassa. Pykälässä olevan toimeksiannon mukaisesti kielellisten perusoikeuksien turvaamisesta säädetään lailla. Julkisen vallan on toiminnassaan huolehdittava suomen- ja ruotsinkielisen väestön yhteiskunnallisista tarpeista samantyyppisten perusteiden mukaan. Kielellisistä oikeuksista on säädetty tarkemmin kielilaissa (423/2003) ja saamen kielilaissa (1086/2003).

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien toteutuminen. Velvollisuus huolehtia yksilön hengen, terveyden ja turvallisuuden sekä omaisuuden ja ympäristön kannalta oleellisen tiedon antamisesta sekä suomeksi että ruotsiksi on yksi perusoikeuksien turvaamisvelvollisuuden ilmenemismuoto.

Kielilaki ja saamen kielilaki

Kielilain 32 §:ssä säännellään viranomaisien tiedottamisesta. Hätätiedottamisen kannalta tärkein on pykälän 1 momentti, jonka toisen virkkeen mukaan asianomaisen ministeriön on huolehdittava siitä, että yksilön

hengen, terveyden ja turvallisuuden sekä omaisuuden ja ympäristön kannalta oleellinen tieto annetaan koko maassa molemmilla kansalliskielillä.

Säännös perustuu kielilakia koskevan hallituksen esityksen (HE 92/2002 vp) perustelujen mukaan perustuslain 7 §:ään, jonka mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen, perustuslain 15 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan jokaisen omaisuus on turvattu, sekä perustuslain 20 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Saamen kielilain 8 §:n mukaan viranomaisten on yleisölle suunnatussa tiedottamisessa käytettävä myös saamen kieltä. Pykälän 2 momentissa mainitaan mm. viranomaisten antamat tiedotteet, jotka on saamelaisten kotiseutualueella laadittava ja annettava myös saamen kielellä. Saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan saamelaiskäräjästä annetun lain (974/1995) 4 §:n mukaisesti Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta.

Viestintämarkkinalaki

Viestintämarkkinalain (393/2003) 90 §:n nojalla teleyrityksen on valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloihin varautumisella huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteissa.

Laki Yleisradio Oy:stä

Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) 7 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan yhtiön tulee välittää asetuksella tarkemmin säädetäviä viranomaistiedotuksia ja varautua televisio- ja radiotoiminnan hoitamiseen poikkeusoloissa.

Laki televisio- ja radiotoiminnasta

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain (744/1998) 15 a §:n mukaan televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan, jolla on saman lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimilupa, on valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloihin varautumisella huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteissa. Televisio- tai radiotoiminnan harjoittaja on velvollinen välittämään viranomaisten yleisölle esittämiä tiedotuksia korvauksetta, jos se on tarpeen ihmishengen tai omaisuuden pelastamiseksi taikka yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi.

Tarkempia säännöksiä televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan velvollisuudesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea ihmishengen pelastamiseksi tai yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi tarpeellista televisio- tai radiotoiminnan harjoittamista. Liikenne- ja viestintäministeriö voi antaa televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan velvollisuutta koskevia ohjeita.

Säteilyturvakeskuksen, Ilmatieteen laitoksen tai Tiehallinnon toimialalla ilmenneessä vaara- tai uhkatilanteessa teleyritys on velvollinen välittämään myös Säteilyturvakeskuksen, Ilmatieteen laitoksen tai Tiehallinnon liikennekeskuksen (nykyään Liikenneviraston tieliikennekeskus) antaman ensimmäisen hätätiedotteen. Teleyritys on velvollinen välittämään muun viranomaistiedotteen, jos se tulee välitettäväksi edellä mainitulta viranomaiselta tai laitokselta taikka asianomaiselta ministeriöltä. Viranomaiset päättävät siitä, välitetäänkö viranomaistiedote valtakunnallisesti vai alueellisesti.

Valtioneuvoston asetus viestintämarkkinoihin liittyvästä varautumisvelvollisuudesta ja viranomaistiedotteiden välittämisvelvollisuudesta

Valtioneuvoston asetus viestintämarkkinoihin liittyvästä varautumisvelvollisuudesta ja viranomaistiedotteiden välittämisvelvollisuudesta (838/2003) on annettu viestintä-

markkinalain 93 §:n, Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n sekä televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 15 a §:n nojalla. Asetuksessa säännellään teleyrityksen velvollisuudesta välittää viranomaistiedote, viranomaistiedotteen välittämisestä päättävistä viranomaisista, hätätiedotteen välityspisteestä, hätätiedotteen välitysjärjestelmästä, viranomaistiedotteista poikkeusoloissa, sekä varautumissuunnitelmasta.

Valtioneuvoston asetuksen 1 §:n mukaan viranomaistiedote on joko hätätiedote tilanteessa, jossa tiedote on tarpeen ihmishenkeen tai omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvasta välittömästä vaarasta varoittamiseksi, tai muu viranomaistiedote, jolloin kyseinen uhka tai vaara ei ole välitön. Asetuksen 2 §:n mukaan viranomaistiedotteen sisällöstä päättää aina tiedotteen antava viranomainen. Tiedotteen välittävä teleyritys ei saa muuttaa tiedotteen sisältöä. Hätätiedote on välitettävä väestölle viivytyksettä. Muu viranomaistiedote on välitettävä väestölle heti, kun se on mahdollista ohjelmatoimintaa kohtuuttomasti häiritsemättä. Asetuksen 3 §:n mukaan viranomaistiedotteita voivat antaa pelastusviranomaiset, poliisi, rajavartiolaitos, lentopelastuskeskus, hätäkeskukset, Säteilyturvakeskus, Ilmatieteen laitos, Liikenneviraston tieliikennekeskus sekä asianomaiset ministeriöt. Ministeriöt eivät kuitenkaan voi antaa hätätiedotetta.

Sääntelyä on tarkennettu ohjeilla, joista keskeisin on liikenne- ja viestintäministeriön ohje viranomaistiedotteiden lähettämisestä ja hätätiedotteiden välitysjärjestelmän toiminnasta (valmiusohje 17.1.2008).

Sähköisen viestinnän tietosuojalaki

Sähköisen viestinnän tietosuojalaissa (516/2004) on säädetty teleyrityksen velvollisuudesta välittää kohdennettu viranomaistiedote. Lakia sovelletaan yleisissä viestintäverkoissa tarjottaviin verkkopalveluihin, viestintäpalveluihin, lisäarvopalveluihin ja palveluihin, joissa käsitellään palvelun käyttöä kuvaavia tietoja. Lain 35 a §:n mukaan teleyritys on velvollinen välittämään kohdennetun viranomaistiedotteen, jos tiedote tulee välitettäväksi hätäkeskukselta, meripelastuskeskukselta tai meripelastuslohkokes-

kukselta. Kohdennetun hätätiedotteen välittämisestä päättää pelastus-, poliisi- tai rajavartiolaitos, Säteilyturvakeskus tai Ilmatieteen laitos toimialallaan. Muun kohdennetun viranomaistiedotteen välittämisestä päättää toimivaltainen ministeriö.

Kohdennettu viranomaistiedote tulee välittää viranomaisen päättämällä kielillä ja määrämällä alueilla tiedotteen välittämishetkellä sijaitseviin päätelaitteisiin tai liittymiin. Teleyritys ei saa muuttaa kohdennetun viranomaistiedotteen sisältöä. Kohdennettu hätätiedote on välitettävä viivytyksettä. Muu kohdennettu viranomaistiedote on välitettävä heti, kun se on mahdollista tavanomaista verkko- ja viestintäpalvelua kohtuuttomasti häiritsemättä. Viestintävirasto voi sähköisen viestinnän tietosuojalain nojalla antaa tarkempia määräyksiä lain 35 a §:n 1–3 momentissa tarkoitettujen kohdennettujen viranomaistiedotteiden välittämisestä, vastajoista ja välittämiseen varautumisesta.

1.2 Kansainvälinen kehitys

Ruotsi

Ruotsissa väestön varoittamiseen käytetään radiota ja televisiota, mutta myös ulkohälytintimiä. Varoittamiseen käytettävää tiedotetta kutsutaan tärkeäksi yleisötiedotteeksi (Viktigt Meddelande till Allmänheten, VMA), joka jakautuu vaaratiedotteeseen (Varningsmeddelande) ja informaatiotiedotteeseen (Informationsmeddelande). Tiedotteen antamisen kriteerejä ovat riski ihmisten hengen ja terveyden, omaisuuden ja ympäristön kannalta. Vaaratiedote on julkaistava viipymättä, kun taas informaatiotiedotteen julkaisemisella ei ole samanlaista kiireellisyysvaatimusta.

Tärkeitä yleisötiedotteita annetaan vuosittain kymmenestä kahteenkymmeneen. Toimivalta vaaratiedotteen antamiseen on lain-säädannöllisillä perusteilla pelastusviranomaisilla, säteilyturvallisuusviranomaisilla, poliisilla, tartuntatauti- ja lääketieteillä, sekä sellaisilla yrityksillä joiden toimintaan sisältyy vakava onnettomuusriski.

Toimivalta informaatiotiedotteen antamiseen on edellä mainittujen tahojen lisäksi hallituksella, Regeringskanslietilla ja kriisival-

miusviranomaisilla, kunnilla ja maakäräjillä, sähköverkkoyhtiöillä sekä sähköisen viestinnän toimiluvanhaltijoilla ja operaattoreilla.

Yleisötiedotteiden antamisesta on tehty sopimus Ruotsin pelastusviraston (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB) ja Sveriges Radio AB:n, Sveriges Television AB:n ja Sveriges Utbildningsradio AB:n välillä (8.12.2009, Dno 2009-14998). Sopimus on voimassa vuoden 2012 loppuun saakka.

Tiedotteet annetaan ruotsiksi. Radiossa julkaistavia tiedotteita voidaan kohdistaa alueellisesti, mutta televisiossa julkaistavat tiedotteet annetaan aina valtakunnallisena, koska käytössä ei ole tekniikkaa, jolla voitaisiin kohdistaa tiedotteita alueellisesti. Tiedotteiden lähettäminen on viranomaisille maksutonta.

Ruotsissa on käytössä SMS-tekstiviestien lähettämiseen perustuva järjestelmä, jonka käyttäjäksi pitää kuitenkin erikseen rekisteröityä. CBS-viestijärjestelmää ei ole käytetty.

Tanska

Tanskassa väestön varoittamiseen käytetään radiota, televisiota, ulkohälyttimiä ja internetiä. Väestöllä on myös mahdollisuus tilata tiedotteita SMS-tekstiviestinä.

Väestön varoittamiseen käytettävää tiedotetta kutsutaan valmiustiedotteeksi (beredskabsmeddelse). Valmiustiedotteiden antamisesta säädetään laissa radio- ja televisiotoinnista (lov om radio- og fjernsynsvirk-somhed 506/2004). Lain nojalla teleyritykset Danmarks Radio ja TV2/Danmark A/S sekä niiden alueelliset toimijat ovat velvollisia julkaisemaan valmiustiedotteita. Lakia on tarkennettu alemmanasteisella normistolla, joka velvoittaa teleyrityksiä julkaisemaan tiedotteita, joilla on merkitystä väestön valmiuden kannalta. Valmiustiedote tulee julkaista niin nopeasti kuin mahdollista ja muuttamattomana radiossa ja televisiossa, mukaan lukien tekstitelevisio. Käytännön toimintaperiaatteista on tehty sopimus teleyritysten kanssa.

Toimivalta valmiustiedotteen antamiseen on valtiollisilla, kunnallisilla ja alueellisilla viranomaisilla. Valmiustiedotteita välittävä taho on poliisi, joka arvioi onko kysymyksessä nimenomaisesti sellainen tiedote, joka tulisi julkaista valmiustiedotteena. Tiedotetta

annettaessa kriteerinä on, että tiedotteella varoitetaan suurta joukkoa hengenvaarassa olevia ihmisiä akuutissa onnettomuustilanteessa. Vuonna 2010 Tanskassa julkaistiin 6 valmiustiedotetta joihin liittyi ulkohälyttimien käyttö.

Tiedotteiden lähettäminen on viranomaisille maksutonta. Valmiustiedotteet julkaistaan tanskaksi. Muiden kielten käyttö tiedotteissa riippuu kunkin toimivaltaisen viranomaisen harkinnasta.

Belgia

Belgian viralliset kielet ovat hollanti, ranska ja saksa. Väestön varoittaminen välittömästä vaarasta hoidetaan tiedotusvälineiden kautta. Varoittaminen hoidetaan pääasiassa kahdella pääkielellä hollanniksi ja ranskaksi. Pienellä alueella Belgian länsiosassa asuu noin 70 000 ihmistä, jotka puhuvat saksaa äidinkielenään. Tiedotteet käännetään saksaksi vain, jos vaara kohdistuu saksankieliselle alueelle tai siihen on joku muu riittävä syy.

Tiedottamisen sisällöstä vastaa sisäasiainministeriön kriisikeskus, joka toimii yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa liittovaltio- ja aluetasolla. Tarvittaessa kriisikeskus koordinoi hallituksen vastuunalaisten ministerien kanssa tiedotuksen sisällöstä. Kaikki tiedotteet käännetään sisäasiainministeriössä ranskaksi ja hollanniksi sekä tarvittaessa saksaksi.

Radiota ja televisiota käytetään valtakunnalliseen ja alueelliseen varoittamiseen. Kriisikeskuksella on myös suora yhteys uutistoimisto Belgaan (vastaa Suomen STT:tä), jolle voidaan lähettää viranomaistiedotteita suoraan kriisikeskuksesta. Kriisikeskus voi järjestää tarvittaessa tiedotustilaisuuksia kotija ulkomaiselle lehdistölle. Sisäasiainministeriössä on aina valmius tiedottaa yleisölle hollanniksi ja ranskaksi.

Välittömästä vaarasta varoitetaan noin 10 kertaa vuodessa. Yleisimmät syyt ovat ydinturvallisuuteen, saasteisiin tai onnettomuuksiin liittyviä.

Sveitsi

Sveitsin neljä virallista kansalliskieltä ovat saksa, ranska, italia ja retoromaani. Vastuus-

sa väestön suojelusta ovat ensisijaisesti kantonit. Kantoniviranomaiset voivat varoittaa väestöä näitä uhkaavasta vaarasta. Tätä varten on olemassa alueen kattava sireeniverkosto. Sireenihälytys merkitsee: 1) kuunnellakaa radiota; 2) ilmoittakaa naapurille; ja 3) seuratkaa viranomaisten ohjeita. Sireeneitä kokeillaan kerran vuodessa. Tässä yhteydessä järjestetään kampanja, jonka aikana neuvotaan väestöä, miten hälytyssireenien kuulussa tulee toimia. Kantoniviranomaiset (käytännössä poliisi) voivat velvoittaa radioasemat lähettämään tiedotteita. Ydinsäteilyvaaran ollessa kyseessä hälytykset hoitaa kansallinen hälytyskeskus (Nationale Alarmzentrale).

Sveitsissä se millä kielellä tiedote annetaan, riippuu kunkin kantonin kielilaeista (useimmissa kantoneissa on vain yksi virallinen kieli, joissakin kaksi). Kansallisen hälytyskeskuksen maanlaajuiset tiedotteet annetaan kolmella kansalliskielellä: saksaksi, ranskaksi ja italiaksi. Ne pyritään antamaan samaan aikaan, mutta kiireellisissä tapauksissa käännös toimitetaan jälkeenpäin.

Tiedotteen antava kantoni on vastuussa tiedotuksesta. Maanlaajuisen radioaktiivisuushälytysten osalta vastuussa on kansallinen hälytyskeskus. Rajuilmoja, tulvia, jne. koskevista tiedotteista tulisivat suunnitteilla olevan lainmuutoksen jälkeen olemaan vastuussa kulloinenkin valtiollinen ammattiviranomainen. Samalla kaikki radio- ja televisiokanavat veloitettaisiin levittämään varoituksia ankarista rajuilmoista, tulvista, vyörymistä ja maanjäristyksistä. Hälytyssireeneitä ei näissä yhteyksissä suunnitella vastaisuudessa käytettäväksi.

Sveitsissä kantoneilla on omat määräyksensä siitä, miten tiedotteet toimitetaan radioasemille. Koko maan kattavat varoitukset lähetetään kansalliselle radiolähetystoimintaan valtuutetulle radioasemalle (suojatulla mail-systeemillä). Katastrofitilanteissa käytetään yleisesti radiovaroituksia (korkea lähetysvarmuus). Koko maan laajuisia varoituksia ei anneta käytännöllisesti katsoen koskaan. Paikallisia varoituksia annetaan taas hyvin vaihtelevasti. Vuosien 2005 ja 2007 suurten myrskyjen yhteydessä väestöä varoitettiin useilla paikkakunnilla sireeinä ja radiokuulutuksin.

1.3 Nykytilan arviointi

Viranomaistiedotteiden antamiseen liittyvä laintasoinen sääntely on suppeaa, eikä anna viranomaisille nimenomaista toimivaltaperustaa tai konkreettisia toimintaohjeita. Esimerkiksi sisäasiainhallinnossa on tästä johtuen sovellettu liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan sääntelyä, vaikka tämä sääntely on kuitenkin tarkoitettu sääntelemään teleyritysten velvollisuutta välittää viranomais-tiedotteita.

Viranomaistiedotteiden antamisessa on toistuvasti ollut ongelmia täyttää kielilain asettama velvoite antaa viranomaistiedotteet molemmilla kansalliskielillä. Syyt näihin ongelmiin liittyvät usein viranomaisten puutteelliseen kielitaitoon, mutta syynä saattaa olla myös kiiretilanteissa sattunut viranomaisen unohdus tai muut inhimilliset tekijät. Tietävästi myös viranomaisille annetun ohjeistuksen tulkinta on johtanut kielilain vastaiseen lopputulokseen.

Hätäkeskuslaitoksessa on koettu ongelmallisena ennakoon tiedettyjen huolto- tai korjaustöistä johtuvien teleliikenteen häiriöilmoitusten antaminen muuna viranomaistiedotteena. Tämä johtuu siitä, että säädöksissä ei ole erikseen mainittu ennalta tiedettyjen häiriötilanteiden tiedottamisvastuuta. Sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 35 §:n mukaan teleyrityksen on viipymättä ilmoitettava hätäkeskukselle, meripelastuskeskukselle ja meripelastuslohkokeskukselle hätäpuheluiden välittämisen kannalta merkittävistä viestintäverkon, verkkopalvelun ja viestintäpalvelun vikatilanteista ja häiriötilanteista.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Lain tavoitteena on saattaa viranomaistiedotteiden antaminen perustuslain vaatimusten mukaisesti lain tasolle. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin.

Lain tavoitteena on myös huolehtia kiellainsäädännön toteutumisesta vaaratiedotteita

annettaessa. Tähän liittyen esitetään, että Häätäkeskuslaitos olisi velvollinen avustamaan tiettyjä erikseen laissa säädettyjä viranomaisia vaaratiedotteiden kääntämisessä.

Lain tavoitteena on lisäksi selkeyttää viranomaistiedotteiden terminologiaa sekaan-nusten ja epäselvyyksien poistamiseksi. Tähän liittyen ehdotetaan luovuttavaksi termeistä hätätiedote ja muu viranomaistiedote. Uutena nimikkeenä otettaisiin käyttöön termi vaaratiedote, jota voidaan pitää edellä mainituja termejä soveltuvampana tarkoitukseensa. Vaaratiedotteen antamisessa painotettaisiin vaaratiedotteen antavan viranomaisen harkintaa käyttää tiedotteen julkaisemiseen sopivia julkaisukanavia, ja tiedotteen kiireellisyyssasetta.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaaratiedotteiden antamiseen televisiossa alueellisesti ei tällä hetkellä ole teknisiä valmiuksia. Mikäli teleyritykset hankkisivat alueellisten tiedotteiden antamisen mahdollistavan tekniikan, perustamiskustannukset olisivat noin x euroa ja ylläpitokustannukset noin x euroa vuodessa.

Vaikka vaaratiedotteiden antaminen tapahtuisi lain myötä selkeämmältä toimivaltapohjalta ja yhdenmukaisemmin, ei sen arvioida lisäävän tiedotteiden määrää. Pikemminkin voidaan arvioida, että lain ja sitä tarkentavan valtioneuvoston asetuksen ja ohjeen avulla annettavien tiedotteiden määrä jopa vähenee.

Hätäkeskuslaitoksen velvoittaminen avustamaan tiettyjä viranomaisia vaaratiedotteiden kääntämisessä toiselle kansalliskielelle edellyttäisi tarkoituksenmukaista työn organisointia. Tulisi varmistua että käytettävissä on jatkuvasti sellaista henkilökuntaa, joka kykenee nopeasti kääntämään tiedotteita joko suomesta ruotsiin tai ruotsista suomeen. Käännöstehtävässä avustamisen osoittaminen Häätäkeskuslaitokselle edellyttäisi samalla sellaisten mahdollisten lisäresurssien varmistamista, joilla säädetty tehtävä voidaan lain tarkoittamalla tavalla suorittaa.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lailla tehostettaisiin ja selkeytettäisiin viranomaisten tiedottamista onnettomuustilanteissa. Laki mahdollistaisi nykyistä paremmin viranomaisen mahdollisuuden vaikuttaa tiedotteen julkaisukanaviin. Lailla ja sitä tarkentavalla valtioneuvoston asetuksella sekä ohjeella epäselvät tilanteet tiedotteiden antamisesta, sisällöstä ja muodosta arvion mukaan vähenisivät.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaaratiedotteen kääntämistehtävässä avustamisen osoittamisen Häätäkeskuslaitokselle arvioidaan parantavan huomattavasti kielilainsäädännön toteutumista onnettomuuksista ja onnettomuuksista tiedottamisessa. Vaaratiedotteiden julkaiseminen molemmilla kansalliskielillä, tietyissä tapauksissa saamen kielellä, sekä mahdollisesti myös muilla kielillä edistää väestön turvallisuutta ja luo myönteistä turvallisuusilmapiiriä.

4 Asian valmistelu

Sisäasiainministeriö asetti 22 päivänä tammikuuta 2010 työryhmän selvittämään viranomaistiedotteiden antamista. Työryhmä luovutti raporttinsa 16 päivänä syyskuuta 2010 (sisäasiainministeriön julkaisu 28/2010). Sisäasiainministeriö asetti 10 päivänä helmikuuta 2011 työryhmän valmistelevaan lakia viranomaistiedotteiden antamisesta. Työryhmässä olivat edustettuina sisäasiainministeriö, valtioneuvoston kanslia, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Häätäkeskuslaitos. Työryhmä laati ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunto seuraavilta: korkein hallinto-oikeus, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Ålands landskapsregering, Saamelaiskäräjät, Svenska Finlands folkting, valtioneuvoston käännöstoimisto, valtioneuvoston kanslia, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö,

liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto, Häätäkeskuslaitos, Ilmatieteen laitos, Liikennevirasto, Liikenteen turvallisuusvirasto, Poliisihallitus, Pääesikunta, Rajavartiolaitos, Säteilyturvakeskus, Viestintävirasto, Finavia Oyj / Suomen lentopelastuskeskus, pelastuslaitokset, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry, Yleisradio Oy, Digita Oy, DNA

Oy, Elisa Oyj, MTV3, Nelonen Media, RadioMedia, TeliaSonera Finland Oyj, FiCom ja Finnet -liitto ry.

Työryhmän työtä jatkettiin sisäasiainministeriössä ja liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Soveltamisala. Lakia sovellettaisiin väestön varoittamiseen radiossa ja televisiossa julkaistavalla vaaratiedotteella. Käytännössä väestöä voidaan varoittaa tiedotusvälineissä julkaistavien tiedotteiden lisäksi myös ulkohälyttimillä, kaiutinautoilla, yleisillä media-tiedotteilla ja omatoimisen varautumisen organisaatioita ja henkilöstöä hyödyntäen. Vaaratiedotteen käyttöä voidaan kuitenkin pitää tehokkaimpana tapana varoittaa suurta väestösosaa.

Pykälän 2 momentissa olisi informatiivinen viittaus sähköisen viestinnän tietosuojalakiin (516/2004), jossa säädetään tekstiviestinä annettavasta kohdennetusta viranomaistiedotteesta. Kohdennetulla viranomaistiedotteella ei tarkoiteta ehdotetussa laissa tarkoitettua radiossa ja televisiossa julkaistavaa vaaratiedotetta. Kohdennettujen viranomaistiedotteiden antamisen voidaan katsoa täydentävän vaaratiedotteen antamista ja olevan tärkeä keino varoittaa väestöä alueellisesti. Hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä ei kuitenkaan ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi ottaa kohdennettujen viranomaistiedotteiden antamista nyt esitettyyn lakiin, vaan pitää asian sääntely sähköisen viestinnän tietosuojalain yhteydessä.

Pykälän 3 momentin mukaan viranomaisten velvollisuudesta tiedottaa, ohjata ja neuvoa muutoin kuin antamalla vaaratiedote säädettäisiin erikseen. Tällä tarkoitettaisiin paitsi viranomaisia koskevien erityislakien sääntelyä, myös hallinnon yleislaeista johtuvien velvoitteiden sääntelyä. Ehdotetun lain mukainen mahdollisuus vaaratiedotteen antamiseen olisi yksi viranomaisten käytössä oleva keino varoittaa ja neuvoa väestöä, eikä viranomainen voi ehdotetun lain nojalla välttyä muualla erikseen säädetyistä velvollisuuksistaan.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 6 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat yleistä järjestystä ja turvallisuutta kyseisen lain 27 §:n 27, 34 ja 35 kohdassa säädetyin poikkeuksin, sekä palo- ja pelastustointia.

Ahvenanmaalla on oma järjestelmä viranomaistiedotteiden antamista varten ja maakunnan viranomaiset päättävät itse viranomaistiedotteiden antamisesta ja julkaisemisesta. Ahvenanmaan maakunnan ja valtakunnan viranomaisten välille on muotoutunut hyvin toimivia käytäntöjä viranomaistiedotteiden antamisessa tiedoksi. Nyt ehdotetulla lailla ei maakunnan ja valtakunnan välinen toimivaltajako huomioon ottaen erikseen säänneltäisi asiasta, vaan vastaisuudessakin vaaratiedotteiden tiedoksianto maakunnan ja valtakunnan välillä voitaisiin perustaa toimiin viranomaiskäytäntöihin.

2 §. Vaaratiedote. Pykälässä määriteltäisiin vaaratiedote toimivaltaisen viranomaisen antamaksi tiedotteeksi, jonka tarkoitus on varoittaa ja neuvoa väestöä onnettomuusuhkasta tai -vaarasta, tai onnettomuudesta. Tiedotteessa tulisi tarpeen mukaan myös ohjeistaa väestöä sillä tavoin, että se voi suojautua onnettomuudelta tai välttää joutumasta onnettomuuteen. Tiedote mahdollistaa väestön ryhtymisen omatoimisiin toimenpiteisiin.

3 §. Vaaratiedotteen antaminen ja julkaiseminen. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin ne tekijät tai olosuhteet, joiden perusteella vaaratiedote voitaisiin antaa: 1) uhkaa ihmisten henkeä tai aiheuttaa terveysvaaran, tai 2) aiheuttaa merkittävässä määrin omaisuuden vaurioitumista tai tuhoutumista. Kriteerit vastaisivat niitä kriteerejä, joiden perusteella nykyisin annetaan hätätiedotteita ja muita viranomaistiedotteita. Kriteerinä ei kuitenkaan vastaisuudessa mainittaisi erikseen haittaa tai vahinkoa ympäristölle, koska kysymys on nimenomaisesti ihmisiin ja heidän omaisuuteensa kohdistuvista vaaroista.

Lain tarkoituksena ei ole madaltaa tiedotteiden antokynnystä, vaan pikemminkin pyritään saattamaan vaaratiedotteiden antaminen tarkemman ja huolellisemman harkinnan alaiseksi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että viranomaisen tulee arvioida joko onnettomuusuhan tai -vaaran tai jo tapahtuneen onnettomuuden vakavuutta sen osalta miten mainitut vaikuttavat ihmisten henkeen ja voiko ihmisille aiheutua terveysvaara.

Omaisuuheen kohdistuvissa onnettomuuksissa tai -vaaroissa tai jo tapahtuneissa onnettomuuksissa vaaratiedote tulisi antaa ainoastaan siinä tapauksessa, että viranomaisen arvioi omaisuuden vaurioitumisen tai tuhoutumisen merkittäväksi. Lailla ei ole mahdollista säätää täsmällisiä määrittelyjä sen osalta, milloin omaisuuden vaurioituminen tai tuhoutuminen on merkittävää, vaan määrittely ja tilannekohtainen harkinta jäisi vaaratiedotteen antavan viranomaisen vastuulle.

Vaaratiedotteen antamisessa ensisijaisen painotuksen tulee olla sen arvioimisessa, onko ihmishenkiä vaarassa tai voiko ihmisille aiheutua terveydellistä vaaraa. Merkittäväksi luettavassa omaisuuden vaurioitumisessa tai tuhoutumisessa on kysymys esimerkiksi laajasta rakennuspalosta tai suuresta maasto- tai metsäpalosta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vaaratiedotteiden julkaisutavoista ja niiden käytämisestä. Lain 4 §:n mukainen toimivaltainen viranomainen voisi päättämällänsä tavalla antaa viranomaistiedotteen julkaistavaksi radiossa ja televisiossa joko alueellisesti tai valtakunnallisesti. Tiedotteiden julkaiseminen alueellisesti radiossa ja televisiossa on teknisesti mahdollista, mutta televisiolähetysten osalta tällaista teknistä ratkaisua ei ole vielä kokeiltu, vaan viranomaistiedotteet (nykyiset hätätiedotteet) on annettu pelkästään valtakunnallisesti.

Vaaratiedotteen julkaiseminen televisiossa edellyttäisi, että uhka tai vaara, tai tapahtunut onnettomuus on erityisen merkittävä. Tiedotteen antavan viranomaisen tulisi siis tarkoin harkita, onko tilanne sellainen, että se edellyttää vaaratiedotteen julkaisemista televisiossa. Tavanomaisimmin vaaratiedotteet tulisivat julkaistuksi pelkästään radion välityksellä, kuten nykyisinkin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vaaratiedotteen antavan viranomaisen toimivallasta määritellä vaaratiedotteen kiireellisyys. Vaaratiedote voitaisiin antaa joko kiireellisenä välittömästi niin pian kuin se on mahdollista tai muutoin mahdollisimman pian radion ja television lähetystä olennaisesti häiritsemättä. Säännös mahdollistaisi television käytön myös muussa kuin kiireellisessä tiedottamisessa, jos viranomainen katsoisi sen taroituksenmukaiseksi. Tällöinkin täytyisi kui-

tenkin ottaa huomioon pykälän 2 momentissa oleva rajoitus koskien vaaratiedotteen julkaisemista televisiossa (uhka tai vaara, tai tapahtunut onnettomuus on erittäin merkittävä).

Vaaratiedote on tarkoitettu nimenomaisesti viranomaisen lain 2 §:n mukaisessa tarkoituksessa antamaksi tiedotteeksi. Vaaratiedotetta ei näin ollen tule käyttää sellaiseen tavanomaiseen viranomaistiedottamiseen, joka ei täytä 3 §:n 1 momentissa säädettyjä tunnusmerkkejä. Vaaratiedotteen käyttö liittyisi pääsääntöisesti äkillisiin ja vaikeasti etukäteen ennakoitaviin tapahtumiin tai sellaisten uhkaan.

Vaaratiedotteen julkaiseminen radiossa ja televisiossa olisi tiedotteen antavalle viranomaiselle maksutonta. Vaaratiedotteet voivat käytännössä haitata ohjelmatoimintaa, mutta haitta on yleensä lyhytaikainen ja suhteutettavissa siihen tarkoitukseen, joka vaaratiedotteen antamisella on. Maksuttomuudesta on kuitenkin säädetty televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain (744/1998) 15 a §:ssä, joten sääntely ehdotetussa laissa ei ole tarpeellinen.

Vaaratiedotteen sisällöstä, antamisesta ja julkaisemisesta radiossa ja televisiossa voitaisiin pykälän 4 momentin säädösvaltuuden nojalla antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Asetuksenantovaltuuden säätämistä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena, koska lailla ei ole tarpeen säätää kaikista teknisistä yksityiskohdista ja mainitut säädösvaltuuden piiriin kuuluvat tekijät voivat edellyttää sääntelyn muuttamista melko usein.

4 §. Toimivaltaiset viranomaiset. Voimassa olevan sääntelyn mukaan hätätiedotteen ja muun viranomaistiedotteen voivat antaa pelastusviranomaiset, poliisi, rajavartiolaitos, lentopelastuskeskus, hätäkeskukset, Säteilyturvakeskus, Ilmatieteen laitos ja Liikenneviraston tieliikennekeskus. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla on toteutettu organisaatiouudistuksia, jotka ovat vaikuttaneet myös julkisen vallan käyttöön. Aiemmin Ilmailuhallinnon viranomaisorganisaationa ollut lentopelastuskeskus on siirtynyt yritysmaotoiseen Finaviaan. Vaaratiedotteiden antamisen tulisi kuitenkin olla viranomaistoimintaa, jonka vuoksi vaaratiedotteen

antamistoimivalta ehdotetaan siirrettäväksi lentopelastuskeskukselta Liikenteen turvallisuusvirastolle. Muutoin vaaratiedotteen anto- toimivalta ehdotetaan jätettäväksi ennalleen edellä mainittujen viranomaisten osalta. Hä- täkeskusten sijaan puhuttaisiin kuitenkin Hä- täkeskuslaitoksesta.

Lisäksi vaaratiedotteen voisi antaa Elintar- vike- ja turvallisuusvirasto, koska varautuminen esimerkiksi elintarvikehygieniä koskevien tiedotteiden antamiseen on tarkoituksenmu- kaista olla olemassa.

Toimivalta vaaratiedotteen antamiseen olisi tarkoituksenmukaista olla myös asianomai- sella ministeriöllä. Käytännössä ministeriön antama vaaratiedote olisi harvinainen ja asi- anomaisia ministeriöitä olisivat todennäköi- simmin sisäasiainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö sekä sosiaali- ja terveys- ministeriö.

Vaaratiedotteen voisivat esitetyn mukaan antaa nimenomaisesti vain viranomaisase- massa olevat. Tällöin sääntely ei muodostu ongelmalliseksi perustuslain 124 §:n kannal- ta, jonka mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle.

5 §. Väestön varoittamisessa käytettävät kielet. Pykälän 1 momentti olisi informatiivi- nen ja siinä todettaisiin kielilaista johtuva velvoite antaa vaaratiedote molemmilla kan- salliskielillä. Säännös on myös katsottu pe- rustelluksi lainsäädännön selkeyden ja sisäi- sen johdonmukaisuuden varmistamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaisesti, jos 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu uhka tai vaara onnet- tomuudelle tai tapahtunut onnettomuus koh- distuisi saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:n mukaiselle saamelaisten ko- tiseutualueelle, vaaratiedote olisi lisäksi an- nettava saamen kielellä alueellisesti saame- laisten kotiseutualueella. Säännöksellä toteu- tettaisiin saamelaisten saamen kielilain mu- kaisia kielellisiä oikeuksia. Vaaratiedotteen antaminen saameksi olisi nimenomaisesti ra- jattu saamelaisten kotiseutualueelle tai lähe- tysteknisesti lähinnä sitä vastaavalle alueelle, koska saamenkielisen vaaratiedotteen julkai- semista saamelaisten kotiseutualueen ulko- puolella suomen ja ruotsin kielen ohella ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Lisäksi on huomattava, että vastuu vaaratiedotteen

kääntämisestä saameksi olisi lain 7 §:n nojal- la tiedotteen antavalla viranomaisella, eikä Hätäkeskuslaitoksella olisi velvoitetta avus- taa tiedotteen kääntämisessä.

6 §. Vaaratiedotteen lähettäminen ja välit- täminen. Pykälässä säädettäisiin siitä, mihin vaaratiedotteen antavan viranomaisen tulee tiedote lähettää. Hallitus esittää, että vaara- tiedotteet lähetettäisiin Hätäkeskuslaitokseen, koska mainittu soveltuu vaaratiedotteiden vastaanottoon ja välittämiseen ja koska Hä- täkeskuslaitos on pitkään hoitanut vastaavia tehtäviä.

Hätäkeskuslaitoksen tulisi viipymättä välit- tää vaaratiedote Yleisradioon, kuten ny- kysisinkin.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenanto- valtuus, jonka mukaan vaaratiedotteen lähe- ttämisestä ja vaaratiedotteen välittämisestä Yleisradioon annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

7 §. Vaaratiedotteen kääntäminen toiselle kielelle. Pykälän 1 momentin nojalla Hätä- keskuslaitoksen tulisi tarvittaessa avustaa vaaratiedotteen kääntämisessä toiselle kan- salliskielelle. Avustamisvelvollisuus koskisi kuitenkin vain 4 §:n 1–3 tarkoitettujen viran- omaisten antamia vaaratiedotteita. Sen sijaan keskusvirastojen ja ministeriöiden osalta Hä- täkeskuslaitos ei olisi lain mukaan velvoitettu avustamaan vaaratiedotteiden kääntämisessä.

Lähtökohtaisesti jokaisen vaaratiedotteen antamiseen toimivaltaisen viranomaisen tuli- si itsenäisesti kääntää vaaratiedote toiselle kansalliskielelle. Jos tämä ei jostain syystä olisi mahdollista, Hätäkeskuslaitoksen tehtä- vänä olisi avustaa kääntämisessä ja osaltaan varmistaa, että kielelliset oikeudet toteutuvat. Vaaratiedotteen antava viranomainen kuiten- kin vastaisi tiedotteen ja sen käännöksen si- sällön oikeellisuudesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että vastuu vaaratiedotteen kääntämisestä muulle kuin suomen tai ruotsin kielelle on vaaratie- dotteen antaneella viranomaisella. Tämä on perusteltua, koska käytettävän lisäkielen käy- tön ennakointi on mahdotonta ja sen käyttö muutoinkin perustuu viranomaisen tilanne- kohtaiseen harkintaan.

Tiedotteen antavan viranomaisen kääntä- misvastuu tarkoittaisi myös lain 5 §:n 2 mo- mentin mukaista tilannetta, jossa tiedote tulee

antaa suomen ja ruotsin kielen ohella myös saamen kielellä. Saamelaisten kotiseutualueella toimivien vaaratiedotteen antamiseen toimivaltaisten viranomaisten tulisi tämän vuoksi varautua siihen, että tiedote pystytään kääntämään saameksi.

8 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2 Tarkemmat säännökset

Lain 3 §:n 4 momentin nojalla vaaratiedotteen sisällöstä, antamisesta ja julkaisemisesta radiossa ja televisiossa voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Laissa säädettäisiin yleiset perusteet ja

kriteerit vaaratiedotteen antamiselle. Asetuksella voitaisiin tarvittaessa tarkentaa sellaisten olosuhteiden määrittämistä, joissa vaaratiedotteen antaminen on aiheellista.

Lain 6 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä vaaratiedotteen lähettämisestä Hätäkeskuslaitokseen ja vaaratiedotteen välittämisestä Yleisradioon.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki vaaratiedotteesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sovellettamisala

Tätä lakia sovelletaan väestön varoittamiseen radiossa ja televisiossa julkaistavalla vaaratiedotteella.

Kohdennetusta viranomaistiedotteesta säädetään sähköisen viestinnän tietosuojalaissa (516/2004).

Viranomaisten velvollisuudesta tiedottaa, ohjata ja neuvoa muutoin kuin antamalla vaaratiedote säädetään erikseen.

2 §

Vaaratiedote

Vaaratiedote on toimivaltaisen viranomaisen antama tiedote, jonka tarkoitus on varoittaa ja neuvoa väestöä onnettomuusuhkasta tai -vaarasta tai onnettomuudesta sillä tavoin, että väestö voi suojautua onnettomuudelta ja sen seurauksilta tai välttää joutumasta onnettomuuteen sekä omatoimisesti ryhtyä tarpeellisiin suojaustoimiin.

3 §

Vaaratiedotteen antaminen ja julkaiseminen

Vaaratiedote voidaan antaa, jos ilmenee uhka tai vaara onnettomuudelle, tai on tapahtunut onnettomuus, joka voi:

1) uhata ihmisten henkeä tai aiheuttaa ihmisille terveysvaaran;

2) aiheuttaa merkittävässä määrin omaisuuden vaurioitumista tai tuhoutumista.

Vaaratiedote voidaan antaa 4 §:ssä säädetyn toimivaltaisen viranomaisen päätöksen

mukaisesti alueellisesti tai valtakunnallisesti radion välityksellä. Vaaratiedote voidaan antaa alueellisesti tai valtakunnallisesti myös television välityksellä, jos uhka tai vaara, tai tapahtunut onnettomuus on erityisen merkittävä.

Vaaratiedote julkaistaan sen antavan viranomaisen päättämällä tavalla joko:

1) kiireellisenä välittömästi niin pian kuin se on mahdollista; tai

2) muutoin mahdollisimman pian radion ja television lähetystä olennaisesti häiritsemättä.

Vaaratiedotteen sisällöstä, antamisesta ja julkaisemisesta radiossa ja televisiossa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Toimivaltaiset viranomaiset

Vaaratiedotteen saa antaa:

1) pelastuslain (379/2011) 26 §:ssä tarkoitettu pelastusviranomainen;

2) poliisi [tarkentuu myöhemmin];

3) Rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 4 §:ssä tarkoitettu rajavartiolaitosviranomainen;

4) hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 3 §:ssä tarkoitettu Hätäkeskuslaitos;

5) säteilyturvakeskuksesta annetussa laissa (1069/1983) tarkoitettu Säteilyturvakeskus;

6) ilmatieteen laitoksesta annetussa laissa (585/1967) tarkoitettu Ilmatieteen laitos;

7) Liikennevirastosta annetun lain (862/2009) 4 §:n 2 momentin nojalla annetun viraston työjärjestyksen mukainen Liikenneviraston tieliikennekeskus;

8) Liikenteen turvallisuusvirastosta annettussa laissa (863/2009) tarkoitettu Liikenteen turvallisuusvirasto;

9) Elintarviketurvallisuusvirastosta annettussa laissa (25/2006) tarkoitettu Elintarviketurvallisuusvirasto;

10) asianomainen ministeriö.

5 §

Väestön varoittamisessa käytettävät kielet

Vaaratiedote tulee antaa sekä suomen että ruotsin kielellä.

Jos 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu uhka tai vaara onnettomuudelle tai tapahtunut onnettomuus kohdistuu saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:n mukaiselle saamelaisen kotiseutualueelle, vaaratiedote on lisäksi annettava saamen kielellä alueellisesti saamelaisten kotiseutualueella.

6 §

Vaaratiedotteen lähettäminen ja välittäminen

Edellä 4 §:ssä tarkoitetut viranomaiset lähettävät vaaratiedotteen Häätäkeskuslaitokseen.

Hätäkeskuslaitoksen tulee viipymättä välittää sille saapuva vaaratiedote Yleisradioon.

Vaaratiedotteen lähettämisestä ja vaaratiedotteen välittämisestä Yleisradioon annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Vaaratiedotteen kääntäminen toiselle kielelle

Hätäkeskuslaitoksen tulee tarvittaessa avustaa vaaratiedotteen kääntämisessä toiselle kansalliskielelle edellä 4 §:n 1–3 kohdissa tarkoitettuja viranomaisia. Vaaratiedotteen antava viranomainen vastaa tiedotteen ja sen käännöksen sisällön oikeellisuudesta.

Vastuu vaaratiedotteen kääntämisestä muulle kuin suomen tai ruotsin kielelle on vaaratiedotteen antavalla viranomaisella.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.